

Näringsdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se
n.strategisk.plan@regeringskansliet.se
Att: Anna Wikström och Carl-Fredrik Lööf
anna.wikstrom@regeringskansliet.se
carl-fredrik.loof@regeringskansliet.se

Diarienummer
N2020/01752/JL

Datum
2020-10-12

Remiss av Promemoria om behovsanalys i den strategiska planen för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige

---

Bakgrund

Dagens jordbruk har i mångt och mycket ändrat förutsättningarna för många arter i odlingslandskapet. Bara en bråkdel av ängsmarken finns kvar. Foder till djuren kommer från högproducerande vallodlingar kompletterat med kraftfoder. De betade skogarna är nästan helt borta. Istället hålls djuren inomhus eller i hagar som ofta är gödslade. Arealen naturbetesmark har mycket tydligt minskat och åkerarealen, som uppvisade en tydlig ökning under 1900-talet, har nu åter minskat kraftigt – framför allt till förmån för planterad skog. Idag upptar åkrar ungefär 2,8 miljoner hektar (cirka 7 % av svensk landareal). På en stor del av åkermarken maximeras avkastningen genom omfattande användning av pesticider och konstgödsel. De täta och ensartade grödorna fungerar dåligt både som födosöks- och häckningsplatser för fåglar.

Småskaligt jordbruk har alltså minskat dramatiskt, medan intensiteten i brukandet av slättbygder i södra och mellersta Sverige har ökat. Ytterligare en faktor som förändrats är mängden vatten i jordbrukslandskapet, eftersom marker under århundraden har dikats ut för att höja produktiviteten. Många sjöar sänktes, och en stor andel av nyodlingen under 1800-talet och 1900-talets första halva skedde på dränerade våtmarker.

Sammantaget kan man säga att det traditionella lantbruket var betydligt mer gynnsamt för den biologiska mångfalden än vad dagens jordbruk är, och antalet fågelarter och fågelindivider var säkerligen högre förr. Svensk Fågeltaxering vid Lunds universitet konstaterar i sin årsrapport för 2016 att antalet jordbruksfåglar fortsätter att minska, med förlust av nästan 2 miljoner häckande par under perioden 1998 – 2016. Indikatorn för miljömålet *Ett rikt odlingslandskap* har en långsiktig negativ trend och i Naturvårdsverkets sammanställning *Hur mår Sveriges fåglar?* (2008) framgick att 58 % av jordbrukslandskapets fåglar minskat i ett 30-årsperspektiv – 22 % av dem t.o.m. kraftigt. Intensifieringen och de minskande arealerna betes- och odlingsmark under 1900-talets andra hälft har uppenbarligen gjort situationen mycket allvarig för jordbrukslandskapets fåglar.

Fågelarter som behöver prioriteras förekommer i tre olika (delvis överlappande) huvudtyper av jordbruksmiljöer: renodlat åkerlandskap, småmiljöer knutna till lantbruk samt strandängar och våtmarker. På stora, sammanhängande åkerområden förekommer arter som sånglärka, kornknarr och storspov, vilka bl.a. missgynnas av att höstsådden ökat på vårsåddens bekostnad. Höstsådda grödor blir täta tidigt, vilket försvårar födosök. Höstsådda grödor skördas också tidigare på sommaren än vårsådda, vilket för arter som kornknarr och ängshök innebär att häckningen inte hinner avslutas före skörden. Vallodlingar som skördas upp till fem gånger per säsong, varav första gången redan i mitten av maj, leder till problem även för exempelvis sånglärkan, då kullarna ofta förstörs av skördemaskinerna. Många arter kan också drabbas av matbrist när insektstillgången minskar genom pesticidanvändning.

De stora åkerområdenas likformighet innebär problem för många av jordbrukslandskapets fågelarter, men allra tydligast för fåglar särskilt knutna till varierade "småmiljöer" – t.ex. stare, gulsparrv, ortolansparrv, busk-

skvätta och härfågel för att nämna några. Dessa arter behöver en kombination av strukturer i landskapet som idag har blivit bristvaror: åkerholmar, inslag av bar jord, gårdesgårdar, trädriddåer, fuktområden m.m.

I jordbruksmiljöer med direkt anknytning till sjöar, vattendrag och kuster – s.k. strandängar – häckar t.ex. ängspiplärka, tofsvipa, rödspov och sydlig kärrsnäppa. För många strandängsfåglar gäller att ren brist på lämplig biotop är ett stort hot, då strandängsmiljöer vuxit igen eller dränerats genom dikning. Samtidigt finns det exempel på att strandängar betas för hårt av kreatur och stora skaror gäss. Detta leder i sin tur till ökad predation på vadarfåglarnas bon och ungar. För övrigt kan alla odlingslandskapets fåglar sägas lida av den generella minskningen av jordbruksmark som fortgår. Få eller inga av arterna trivs i de trädåkrar som ofta ersätter jordbrukslandskap.

BirdLife Sverige anser att:

- igenväxning av jordbruksmark ska bromsas
- en större variation i växtföljden ska eftersträvas
- variationen i jordbrukslandskapet ska öka (bevarande av kantzoner, åkerholmar, stenmurar, diken etc.)
- arealen variationsrika trädor med bitvis öppna ytor ska öka
- fler småskaliga jordbruk behövs, helst med kombination av djurhållning och odling
- fågelåkrar, lärkrutor och skyddszoner behövs
- återskapande och bibehållande av vattenmiljöer som sjöar, våtmarker och strandängar ska prioriteras
- intensiteten i odlingen ska minska
- användningen av bekämpningsmedel och konstgödsel i jordbruket ska minska
- arealen ekologisk odling ska öka
- uppfödningen av nötkreatur ska baseras på bete, helst på naturbetesmarker
- betetrycket på strandängar ska anpassas till hotade arters behov
- skördemetoder ska utformas så att skador på markhäckande fåglar minimeras

Dessa mål kan bl.a. uppnås genom stöd till konkreta projekt som återskapande av våtmarker, information till lantbrukare samt stöd till politiska grepp som gynnar biologisk mångfald i jordbrukslandskapet. Ett exempel kan vara det ekonomiska stöd för sprutfria kantzoner som tidvis funnits inom Landsbygdsprogrammet. Informationskampanjer om kopplingen mellan ekologiskt jordbruk och biologisk mångfald riktade till konsumenter, där värdet av ekologisk produktion lyfts fram, kan också vara en väg.

EU-strategi, synpunkter på CAP

Sverige har i uppgift att, i likhet med övriga medlemsstater i EU, ta fram en strategisk plan för hur jordbrukspolitiken ska höja ambitionen på miljö- och klimatområdet. EU-kommissionen har föreslagit ökat nationellt handlingsutrymme att välja vilka och hur många åtgärder som ska ingå i de nationella programmen. Detsamma gäller regler och villkor för åtgärderna. Utgångspunkten från kommissionen är att politiken ska bli mer resultatorienterad och fokusera på målluppfyllelsen istället för regelefterlevnad.

EU-kommissionen har lagt fram en ny strategi för biologisk mångfald. Den biologiska mångfalden är avgörande för att säkerställa födotillgång för såväl EU som resten av världen. Däri ligger en av grunderna för ambitionen att samtliga ekosystem ska vara någorlunda återställda och skyddade år 2050. För detta krävs inte bara regelverk utan insatser från medborgare, företag, forskarsamhälle m.fl. *The Green Deal* ska säkerställa att ekonomin tjänar befolkningen genom att i slutändan ge tillbaka mer än den tar från naturen. Matproduktionsstrategin *Farm to Fork* är central för Europas framtid. Den tydliggör att vi måste finna hållbara produktionskedjor och konsumtionsmönster som inte exploaterar miljön så som vi gör idag. Strategin ska gynna lantbrukare, fiskare och andra matproducenter som praktiserar hållbara metoder,

samt underlätta omställningen för de som ännu inte gör det. Användningen av bekämpnings- och gödnings-medel ska minska och den biologiska mångfalden i landskapet måste öka.

BirdLife har tre viktiga ståndpunkter när det gäller hur CAP ska kunna förbättra villkoren för natur, klimat och jordbrukare:

1. Utrymme för naturen – avsätt minst 10 % av marken på varje gård i Europa för biologisk mångfald.
2. Pengar för naturen – säkerställ tillräckliga inkomster för jordbrukare genom målinriktade åtgärder för biologisk mångfald (15 miljarder euro/år inom CAP).
3. Omställning för naturen – senast 2027 ska alla direktutbetalningar inom CAP leda till en rättvis omställning som gör att jordbrukare kan investera i framtiden.

Till BirdLife Sveriges yttrande biläggs en översättning av BirdLife Internationals förslag och analys av hur CAP bör reformeras – och orsakerna till varför det är den enda rimliga vägen att gå. Däri förklaras alltså våra ställningstaganden mer utförligt.

Kommentarer bilaga 1 - Bruttolista med behov baserat på Jordbruksverkets SWOT-analys

9. Vi behöver hitta nya lösningar för att göra det lönsamt att bruka mark med sämre markegenskaper. (W2 O7)

Kommentar BirdLife Sverige: Behovslistan är tydligt fokuserad på lönsamhet, vilket är rimligt men ska inte få vara allenarådande. En kostnadseffektiv satsning på biologisk mångfald vore att ge ersättning för att utveckla gräsmarker och våtmarker på mark som ändå inte är högproduktiv.

17. Vi behöver bevara kvaliteten på den jordbruksmark vi har, för att inte den begränsade tillgången på mark ska hindra företagets utveckling. Det handlar bland annat om att motverka jordpackning och bevara mullhalterna, samt rusta upp dräneringen. (S1 T4)

Kommentar BirdLife Sverige: Detaljplanering för exploatering av jordbruksmark bör generellt undvikas. Vid eventuell upprustning av dräneringen bör motkrav ställas om att minst 5 % våtmark av den totala jordbruksarealen. BirdLife har satt upp ett minimimål för avsättning av 10 % naturliga miljöer på gårdsnivå, men för att bibehålla den biologiska mångfalden i större perspektiv behövs 30% på landskapsnivå.

20. Vi behöver underlätta för jordbruket att fortsätta minska sin miljöbelastning, för att bevara de ekosystemtjänster vi har kvar och på så sätt säkra den framtida produktionen. (S6 T7)

Kommentar BirdLife Sverige: Dikningen och dikesrensning av befintliga diken behöver ses över för att minska läckage av gifter, gödningsmedel etc. Att lämna vegetation längs diken minskar läckaget och skapar livsviktiga biotoper för många fåglar. Trädridåer bör uppmuntras, eller kanske krävas, i annars öppna landskap. BirdLife Sverige anser att trädrader och häckar/buskrader utöver alléer bör skrivas in i det generella biotopskyddet. Vi efterfrågar uppföljning av hur det generella biotopskyddet efterlevs.

25. Vi behöver insatser från samhället för att hantera de växande viltstammarna och den skada de orsakar jordbruket. (W5 T8)

Kommentar BirdLife Sverige: BirdLife Sverige delar uppfattningen att flera viltstammar, och de skador som dessa orsakar, måste minskas. Men vi måste samtidigt reflektera över att val av grödor och tidpunkt för sådd m.m. i stor utsträckning påverkar exempelvis populationerna av svanar, gäss och tranor. Vintergröna fält utgör i många fall "dukat bord" för framförallt svanar och gäss. Därigenom utgör vintern inte längre samma populationsdecimerande "flaskhals" som tidigare.

50. Vi behöver hitta balansen mellan att använda skog och jordbruksmark som kolsänkor och att använda den i produktion av livsmedel och biomassa. Vallodling bidrar till att mullhalten är i balans vilket bidrar till klimatmålet. (S2 O3O4)

Kommentar BirdLife Sverige: Naturliga gräsmarker, vilka fungerar som kolsänka, är idag en bristvara. Sådana bör inte omvandlas till vall.

62. Vi behöver uppmuntra grannsamverkan, men även markägarnas egenintresse, för att kunna skapa och bibehålla sammanhängande ekosystem i odlingslandskapet. Det starka föreningslivet kan bidra i det arbetet. (S4S5 O3)

Kommentar BirdLife Sverige: Arbetet med grön infrastruktur börjar så smått få genomslag inom skogsbruket, och det är samma filosofi som ligger bakom de övergripande målsättningarna om exempelvis minst 10 % av marken på varje gård för biologisk mångfald. Det måste till en landskapsplanering inom jordbruket som tar hänsyn till den biologiska mångfaldens behov (gentemot fungerande livsmiljöer, födotillgång, fragmentering, giftspridning etc.).

63. Vi behöver utnyttja de möjligheter som våtmarker och dränering ger för att uppnå de svenska miljömålen. Det är särskilt viktigt eftersom det ändrade klimatet väntas medföra både ökad nederbörd och längre torrperioder. (W1W3 O2)

Kommentar BirdLife Sverige: Att återskapa och anlägga våtmarker, i såväl jord- som skogsbrukslandskapet, är nödvändigt för att nå miljömålen. Våtmarkerna fungerar också som buffert vid såväl torka som överflödiga nederbörd.

64. Vi behöver fortsätta arbetet med att minska sektorns miljöbelastning på mark, luft och vatten för att nå de svenska miljömålen. (W1 O1O2)

Kommentar BirdLife Sverige: Jordbrukssektorns miljöpåverkan är omfattande och det måste branschen börja motverka/kompensera i större utsträckning!

66. Vi behöver öka takten i dränering av åkermark. (W3 O2)

Kommentar BirdLife Sverige: Detta får inte ske på bekostnad av naturliga diken och småvatten. I lika hög takt som åkermarken dräneras bör våtmarker skapas/återställas inom eller i närheten av samma område.

70. Vi behöver hitta balansen mellan å ena sidan ökad konkurrenskraft och å andra sidan negativ miljöpåverkan från primärproduktionen. (W1 T1)

Kommentar BirdLife Sverige: I dagsläget saknas balans mellan vinst-/produktionsmålen och miljömålen. Den negativa miljöpåverkan måste minska avsevärt!

71. Vi behöver bevara småbiotoperna i slättlandskapet trots den ökade konkurrens som globaliseringen medför. (W2 T1)

Kommentar BirdLife Sverige: Att bevara småbiotoperna är helt avgörande för bibehållen biologisk mångfald! Det generella biotopskyddet behöver stärkas, bl.a. genom att utöka det till att omfatta häckar, träd- och buskrader mellan åkrar, solitärträd i åkerlandskap etc.

75. Vi behöver stötta jordbruksföretag som sköter värdefulla gräsmarker genom att uppmuntra varierande brukningsmetoder. (W1O3)

Kommentar BirdLife Sverige: Ersättningen för produktion av vall bör styras till ersättning för skötsel av värdefulla gräsmarker. Särskilda krav ska finnas för skötsel för att gynna fåglar, insekter och flora. Slätter på trädor och övrig gräsmark som är avsatt för att gynna biologisk mångfald ska inte tillåtas innan den 15 juni (främst för att undvika förstörelse av bon, ägg och ungar).

76. Vi behöver främja en diversifierad jordbruksproduktion och nya brukningsmetoder för att på så sätt minska konflikten mellan jordbrukets positiva miljöeffekter och en konkurrenskraftig produktion. (W3 O3O4)

Kommentar BirdLife Sverige: BirdLife Sverige står givetvis bakom diversifiering och nya metoder som resulterar i positiva miljöeffekter.

78. Vi behöver sprida kunskap om hur olika skogsbruksmetoder kan främja skogens miljövärden. (W4 O3)

Kommentar BirdLife Sverige: BirdLife Sverige har länge förespråkat skogsbruksmetoder som minskar den många gånger förödande effekt som dagens traktthyggesbruk har på den biologiska mångfalden. Plockhuggning och strikt tillämpning av FSC-certifieringen är exempel på metoder som gynnar skogens miljövärden.

79. Vi behöver se till att ett allt intensivare jordbruk inte hotar de ekosystemtjänster som odlingslandskapet producerar. (S1 T1)

Kommentar BirdLife Sverige: Många ekosystemtjänster bygger på biologisk mångfald och flera ekosystem gynnas genom senareläggning av slåtter på vallar till den 15 juni. Jordbrukare bör under växtsäsongen avstå från putsning av busk- och trädrader, häckar m.m. Enligt *Farm to Fork* ska användningen av kemiska bekämpningsmedel minska med 50 %, både vad gäller mängd och giftighet.

80. Vi behöver utnyttja och förbättra jordbrukarnas miljömedvetenhet för att motverka att arter försvinner lokalt på grund av fragmentering av landskapet. (S2 T5)

Kommentar BirdLife Sverige: Det måste till en landskapsplanering inom jordbruket som tar hänsyn till den biologiska mångfaldens behov, vilket bl.a. innebär att motverka fragmentering.

Många jordbrukare kan mycket väl vara miljömedvetna, men dessvärre återspeglas det föga i det aktiva jordbruket, där de ekonomiska vinstmålen vida överstiger miljömålen. BirdLife Sverige bedömer att ett miljömedvetet jordbruk kommer att kräva betydande ekonomiska incitament för att kunna fungera i praktiken. Ersättning måste inriktas på långsiktiga, helst permanenta, åtgärder med styrning och administration från (regional) myndighet. Det skulle t.ex. kunna beskrivas som att Länsstyrelsen i Örebro län "lanserar" en satsning på ortolansparv. Information går ut till lantbrukare, i synnerhet de som identifierats ha ortolansparv på sina ägor, varefter åtgärder och ekonomiska stödssystem implementeras runt om i hela länet. Vi föreslår att ekonomiska medel omfördelas från gårdsstöd till miljöstöd.

BirdLife Sverige vill i sammanhanget påpeka den uppenbara brist på tillämpning av artskyddsförordningen som råder inom jordbrukssektorn. Jordbruksverket har presenterat många fakta och tagit fram åtskilliga förslag om hur man gynnar den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet. Men precis som inom skogsbruket måste det bli verkligt (ekonomiskt) attraktivt för att dessa förslag ska anammas i stor skala. Ett mindre attraktivt sätt vore att genomdriva en strikt tillämpning av artskyddsförordningen, med kännbara straff för lagbrott. Vi tror att en kombination är den bästa lösningen, med tydlig övervikt åt positiva incitament med ekonomisk vinning. Man bör exempelvis överväga möjligheterna att koppla berättigande till vissa typer av bidrag till krav på information om naturvärden och hur dessa kan påverkas (positivt eller negativt). För vissa bidrag bör även mer omfattande krav på någon form av artskydds- eller biodiversitetsplan komma ifråga.

För att belysa en del av problematiken lyfter vi det bevarandearbete inriktat på den hotade ängshöken som Länsstyrelsen i Kalmar län bedriver tillsammans med BirdLife Sverige och ideella ornitologer på Öland. De ängshökar som häckar i åkermark (numera merparten av den öländska populationen, som utgör ca 80 % av det svenska beståndet) är i stort sett helt beroende av att deras boplatser upptäcks och bevakas av ornitologer som informerar markägaren så att hen kan avstå att skörda en liten yta runt boet. I annat fall skulle med största sannolikhet samtliga häckningar misslyckas (och troligen skulle ett flertal honor dödas av skördemaskiner när de ligger på bo) – trots att förstörelse av boplatser och dödande av ängshökar är att

betrakta som ett uppenbart brott mot artskyddsförordningen. Endast mycket få lantbrukare rapporterar själva in när de har häckande ängshök på sina ägor, antingen för att de inte vet om det (trots att de enligt miljöbalkens kunskapskrav torde ha skyldighet att veta) eller för att de inte vill riskera något inkomstbortfall. På samma sätt förstörs ett stort antal kullar av sånglärkor, storspovar m.fl. varje år och fram till dess att det blir attraktivt (ekonomiskt lönsamt) – eller åtminstone ett "nollsummespel" – för lantbrukare att skydda fåglar som häckar i gröda, så kommer artskyddsförordningen aldrig att tillämpas i stor skala i det svenska jordbrukslandskapet! Möjligen kan exempelvis "lärkrutor" samt underhåll och anläggande av brynzoner fungera som kompensationsåtgärder och minska den nedåtgående trenden för i alla fall en del arter. Kanske behövs statliga medel, myndighetsutövning och betalda tjänstemän samt en gemensam "kompensationsfond" för att få snurr på artskyddsverksamheten inom jordbruksbranschen?

82. Vi behöver se till att skogsbruket inte hotar den biologiska mångfalden. (S3 T3T7)

Kommentar BirdLife Sverige: Ser man situationen ur ett samhällsperspektiv måste såväl branschen som staten bidra till en rättvis fördelning av "kostnaden" för att bevara värdefull natur. Ekonomiska incitament är fortsatt de starkaste i det samhälle som styr utvecklingen. Det är juridiskt sett bakvänt att få ersättning för att undvika lagbrott (mot artskyddsförordningen), varför systemet snarare måste utformas som ett bonussystem som betalas ut för positiva åtgärder/förekomster. "Frihet under ansvar" fungerar uppenbarligen inte för att skydda skog som måste bevaras. Då varken skogsbranschen eller markägareorganisationer lyckas leva upp till kraven är det rimligt att de istället är med och gemensamt bidrar till ett ekonomiskt ersättningssystem. Ett sätt att nå framgång inom skogsbrukslandskapet vore att införa någon slags avgift per avverkningsenhet – en gemensam pott varifrån medel bl.a. kan tas för att köpa in och ge permanent skydd åt de få svenska kontinuitetsskogar som finns kvar, eller betala ut bonus till de markägare som bedriver ett skogsbruk som gynnar biologisk mångfald (där såväl enskilda arter som hela livsmiljöer bör utgöra kriterier). Man skulle t.ex. kunna tänka sig att bonus tilldelas markägare som skapar områden som kan klassas som nyckelbiotoper. BirdLife Sverige uppmanar till översyn av den praktiska hanteringen av brynzoner inom jord- och skogsbruk. Brynzoner bör uppmuntras och utökas till 25 meter, även runt intensivt odlad mark. Vi skulle vilja se ett särskilt miljöstöd för brynzoner.

83. Vi behöver minska näringsläckaget för att bevara balansen i ekosystemen och därmed skydda den biologiska mångfalden. (S3 T4)

Kommentar BirdLife Sverige: BirdLife Sverige vill se restriktioner mot avverkning av busk-/trädriddår längs diken. Vegetationsbekladda diken bör endast rensas under växtsäsongen, förslagsvis i augusti när de flesta fåglar har flygfärdiga ungar. Det förefaller behövas ökad kontroll av gödselhantering, bl.a. då vinterupplag av gödsel på åkrar tenderar att "läcka" avsevärda näringsmängder.

85. Vi behöver säkerställa ett lönsamt och hållbart jordbruk för att bevara sektorn och dess positiva miljöeffekter. (W3 T2)

Kommentar BirdLife Sverige: Instämmer! Stora delar av jordbrukslandskapet skulle "förfalla" om det lämnades helt orört. Särskilt i norra Sverige är igenväxning av småskaliga jordbruksområden en avgörande faktor för flera arters pågående minskningar.

87. Vi behöver bevara värdefulla gräsmarker för att behålla den biologiska mångfalden inklusive rödlistade arter. (W1 T2T3)

Kommentar BirdLife Sverige: Vi vill se en tydlig definition av värdefulla gräsmarker (ej vall) och villkor som säkerställer funktionell skötsel. Ersättningen för produktion av vall bör styras till ersättning för skötsel av värdefulla gräsmarker. Särskilda krav ska finnas för skötsel för att gynna fåglar, insekter och flora. Slätter på trädor och övrig gräsmark som är avsatt för att gynna biologisk mångfald ska inte tillåtas innan den 15 juni (främst för att undvika förstörelse av bon, ägg och ungar).

119. Vi behöver fortsätta underlätta ökad ekologisk produktion. (W1 O3)

Kommentar BirdLife Sverige: Farm to Fork föreskriver tydliga mål för en kraftigt ökad andel ekologisk odling, vilket BirdLife Sverige står bakom.

143. Vi behöver öka vår kunskap om skogens miljövärden, bland annat för att motverka lokalt artutdöende. (W4 T5)

Kommentar BirdLife Sverige: BirdLife Sverige anser det vara uppenbart att kunskapskravet ofta inte uppfylls när det gäller hur artskyddet ska hanteras. Inom skogsbruket lämnas vid avverkningsanmälningar ofta knapphändig eller obefintlig information om förekommande naturvärden, och inom jordbruket finns det i praktiken ingen som helst kontroll på hur utredningsansvaret uppfylls. Vi har full förståelse för att det kanske inte går att avkräva varje enskild markägare att göra en fullvärdig naturvärdesinventering, men vissa grundläggande kunskaper *måste* kunna avkrävas eftersom kunskapskravet och bevisbörderegeln ska tillämpas! Ett sätt att göra detta vore en betydligt mer strikt granskning av den blankett som lämnas in i samband med avverkningsanmälan. Den kan idag helt sakna uppgifter om naturvärden som markägaren är skyldig att undanta – hur kan då Skogsstyrelsen fatta beslut om avverkningsansökan är tillåtet?

149. Vi behöver sköta, restaurera och skapa nya våtmarker i odlingslandskapet för att främja ekosystemtjänster och förstärka förutsättningarna för rödlistade arter. (S1 T3) (särskilt mål 6)

Kommentar BirdLife Sverige: Mycket viktigt! Stödsystemen behöver ses över, kanske så att våtmarksstödet är avsevärt högre än övriga produktionsstöd och miljöstöd. Att återskapa och anlägga våtmarker, i såväl jord- som skogsbrukslandskapet, är nödvändigt för att nå miljömålen. Våtmarkerna fungerar också som buffert vid såväl torka som överflödiga nederbörd.

För BirdLife Sverige,

Daniel Bengtsson
Fågelskyddsansvarig
BirdLife Sverige
Tel. 070 515 45 33
E-post: daniel.bengtsson@birdlife.se

Lotta Berg
Ordförande
BirdLife Sverige
Tel. 070 881 28 14
E-post: lotta.berg@birdlife.se